

Polycnenum.

De plaatsing van dit geslacht is onzeker; A scherson en

Graebner, Krause, de Prodrromus Fl. Bat. Ed. II, Heukels rekenen het bij de *Amarantaceae*; andere werken daarentegen zooals Koch, Index Kewensis, Pflanzenfam; Dalla Torre en Oudemans brengen het onder de *Chenopodiaceae*. De inlandsche flora's vermelden slechts één soort:

Polycnemum arvense L. met deze beschrijving:

Plant tamelijk kaal. Stengel aan den voet vertakt, met liggende of opstijgende dunne takken. Stengel en takken groen of roodachtig, meest bedekt met kleine, dichtopeenstaande wratten. Bladen rechtopstaand of teruggekromd, dun. Bloemen tweeslachtig, alleenstaand, okselstandig, zittend. Bloemdek droogvliezig. Schutbladen vliezig, iets korter of evenlang als het bloemdek. Vrucht zeer klein, eirond, nauwelijks 1 m.M. lang, niet langer dan het bloemdek.
 ☉ Juni—Herfst.

De plant behoort tot de zeldzaamste indigenen, en komt ook als adventieflant voor. Misschien wordt zij vaak over 't hoofd gezien, daar zij door de witte, droogvliezige schutbladen veel gelijkt op niet-bloeiende *Spergularia* en *Scleranthus* soorten (altijd volgens Ascherson und Graebner). Blijkens een aantekening van den Heer Kok Ankersmit gelijkt de plant sprekend op jonge *Juniperus*, terwijl wij zelf de groote overeenkomst konden constateeren met zeer jonge ex. van *Salsola kali*, ten minste van de dunbladige variëteit daarvan, die zoo vaak op aanvoerterreinen voorkomt. Enkele Deutsche Flora's wijzen op de groote overeenkomst van een andere soort, n.l. *Polycnemum maritimum* A. Br. met den gewonen vorm van *Salsola Kali*.

Heukels geeft in de Flora van Nederland Deel II afl. II: „bladen 4—8 m.M.” Er komen echter ex. voor met langere bladen, zeker wel tot 20 m.M.

In ons land schijnt de plant het eerst gevonden door

de Beyer bij Overasselt; later bij Harderwijk, Maastricht, de Bilt, Eindhoven, Werkendam (?), alle opgaven vóór 1845. Daarna in 1865 op Ameland (in het Herb. Ned. Bot. Ver. berust daarvan zoo'n uiterst treurig fragment, dat de determinatie niet te toetsen valt), in 1898 te Apeldoorn (opslag) en in 1903 door ons te Vlaardingen, met kippenvoer aangevoerd op het stationsemplacement.

Als vormen worden in Koch III onderscheiden:

Var. *α*. 1. *inrundatum* Schrk. Plant welig; liggend. Op vochtigen bodem.

2. *multicaule* Wallr. Rijk vertakt, meer rechtop. Op goeden bodem.

3. *pumilum* Hoppe. Plant klein, rechtop. Op schralen zandgrond.

Var. *β* *Heuffelii* Lang. Stengel krachtig, rechtop, niet met wratten, viltig, iets kleverig, zeer slank. Takken rechtop, draadvormig. Bladen uitgespreid, draadvormig, tot 12 mM. lang, vaak teruggebogen. Schutbladen smal-eivormig, stekelpuntig, kaal, bijna zoolang als het bloemdek.

Het aantal inlandsche ex., dat wij gezien hebben is te klein, om ze in vormen te verdeelen. Bovendien zijn de meeste ex. nu juist niet bepaald prachtexemplaren. Het grootste gedeelte behoort echter zeker tot *pumilum* Hoppe. De var. *β* *Heuffelii* Lang schijnt vooral in Oostenrijk en Hongarije voor te komen, zou hier echter ook aangevoerd kunnen worden.

In Prodr. Fl. Bat. III p 1422 vindt men:

„*β* *erectum*. Kromme Rijn. G. Broers in Herb. Jansen en Wachter.” Deze opgave berust op een aantekening in ons herbarium bij dit ex.: „Volkomen identisch met

P. arvense β *erectum* Bogenhardt in Reichenbach's Exsiccata". Deze aantekening schreven wij in 1903; maar in 1909 bleek ons, dat Reichenbach *niet* heeft uitgegeven *Polyc. majus* A. Br. en dat de var. β *erectum* Bogenhardt niets anders is dan een flink ontwikkeld ex. van *Polyc. majus* A. Br. Uit de vergelijking met de ex. in 's Rijksherbarium van *Polyc. majus* A. Br. bleek ons, dat het ex. van G. Broers. Kromme Rijn, ook tot deze soort behoort, zoodat ook deze soort als inlandsch moet worden aangemerkt.

Polycnenum majus A. Br. onderscheidt zich van *Pol. arvense* L. door de bladen, die bij *majus* rechtopstaand en stijf zijn; de bladen, bloemen en vruchten zijn grooter en de schutbladen zijn langer dan het bloemdek. De stengel is gewoonlijk 5--15 c.M.

Ascherson en Graebner merken op in hun Flora des N. O. D. Flachlandes p. 291: „Buiten het aangegeven „kenmerk in de bloemen is *P. majus* nog gemakkelijk te „herkennen aan de meerdere grootte der bloemen en der „bladen, en aan de hardere en stijvere gedaante der bladen „en takken. Deze kenmerken zijn aan de kleinste ex. even „duidelijk (de grootste ex. van *P. arvense* zijn veel grooter „dan die van *P. majus*) en worden in 't geheel niet door „een gunstige bodemgesteldheid te voorschijn geroepen; „veeleer zijn de groeiplaatsen van *P. majus* zoo dor als „de droogste van *P. arvense*.”

Deze uitspraak van Ascherson en Graebner kunnen wij niet zoo grif toestemmen. O.i. is de grens tusschen beide soorten moeilijk te trekken, daar er overgangen bestaan. Ons ex. van *Polyc. arvense* L. van Vlaardingen bijv. bezit schutbladen, die duidelijk langer zijn dan het bloemdek en in het Rijksherbarium komen meerdere dergelijke ex. voor. Evenzoo is het ex. van Werkendam (Herbarium Ned. Bot. Ver.) twijfelachtig; het heeft iets grootere vruchten

en stijve bladen, en zou best tot *Pol. majus* A. Br. kunnen behoreen.

De beste verschilpunten zijn o.i. de stijve, dikkere bladen van *P. majus* in tegenstelling met de slappere, vaak teruggekromde bij *P. arvense* en de grootere vruchten van *P. majus*. Koch's Taschenbuch der Deutschen und Schweizer Flora geeft nog bij *P. majus* A. Br.; „Vruchten eens zoo „groot als bij *P. arvense* (dit is wel wat te sterk. J. en W.) „Plant vaak sterker, en heeft het uiterlijk van *Salsola Kali*”.

In Oostenrijk- Hongarije komt nog een derde soort voor: *Polycnemum verrucosum* Lang met nog kleinere bloemen, zaden en bladen dan *P. arvense* L. en de schutbladen iets kleiner dan het bloemdek.

Koch teekent hierbij aan: „*Polycnemum arvense, majus* „en *verrucosum* zijn wel ondersoorten van één hoofdsoort”.

Hiermede zij *Polycnemum* in de belangstelling der Nederlandsche floristen aanbevolen.

ROTTERDAM, Jan. 1910.